

ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
ขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น
อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

SUB-DISTRICT ORGANIZATION MEMBERS' POTENTIAL FOR A SUB-DISTRICT
DEVELOPMENT PLAN: A CASE STUDY OF SRIDONGYEN SUB-DISTRICT
IN CHAIPRAKARN DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE

นายธนาคาร คำน้อย

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา

พ.ศ. 2544

ลิขสิทธิ์ของโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการพัฒนา)
ปริญญา

บริหารการพัฒนา

ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา

ภาควิชา

เรื่อง ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ
องค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น
อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
SUB-DISTRICT ORGANIZATION MEMBERS' POTENTIAL FOR A SUB-DISTRICT
DEVELOPMENT PLAN: A CASE STUDY OF SRIDONGYEN SUB-DISTRICT
IN CHAIPRAKARN DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE

นางผู้วิจัย นายธนากร คำน้อย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนผล)

วันที่ 13 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี)

วันที่ 13 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ทรงศักดิ์ ภู่น้อย)

วันที่ 13 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

วันที่ 14 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(อาจารย์สรวิชัย เพิ่มพูน)

ประธานกรรมการโครงการบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 27 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

บทคัดย่อ

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ เสนอต่อโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา

ศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ
องค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น

อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายธนากร คำน้อย

กุมภาพันธ์ 2545

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยเรื่องศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย ขั้นตอน กระบวนการจัดทำแผนและให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3) เพื่อระบุถึงศักยภาพด้านความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กระบวนการบริหารแผนพัฒนาและการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ประโยชน์ โดยผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ที่ได้รับการเลือกตั้งจากหมู่บ้านต่างๆ จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามและแบบทดสอบ ที่นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2544 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS/PC)

ผลการวิจัย พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดคือมัธยมศึกษาตอนปลาย และต่ำสุดคือประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่สมรสแล้ว และประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยมีรายได้เฉลี่ย 4,753 บาทต่อเดือน

สำหรับศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลนั้น ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับต่ำในประเด็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและขั้นตอนของการวางแผน ในขณะที่ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสนับสนุนและร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลนั้น พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับมากเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติเห็นชอบแผนและการให้ข้อมูลพื้นฐาน นอกจากนี้แล้วการศึกษาถึงศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับมากในประเด็นเกี่ยวกับเป้าหมายในการวางแผนและการติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตามศักยภาพรวมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพในการวางแผนพัฒนาตำบลในระดับมาก

ABSTRACT

Abstract of special problem submitted to the Graduate School Project of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Development Administration

**SUB-DISTRICT ORGANIZATION MEMBERS' POTENTIAL FOR A SUB-DISTRICT
DEVELOPMENT PLAN: A CASE STUDY OF SRIDONGYEN SUB-DISTRICT
IN CHAIPRAKARN DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE**

By

THANAKARN KHAMNOI

FEBRUARY 2002

Chairman: Associate Professor Dr.Numchai Thanupon

Department/Faculty: Department of Agricultural Extension, Faculty of Agricultural
Business

This research was aimed to investigate : (1) personal, economic and social of Sridongyen sub-district members; (2) the potential of members' knowledge about principle law and process in planning ; and (3) the potential of members' knowledge about supporting, participation and using planning. The respondents of this study were selected from 16 villages, two people from each village. The data was collected by means of questionnaires and testing from May to June, 2001 and analysed by using the Statistical Package for the Social Sciences(SPSS/PC⁺).

The results revealed that the majority of the respondents were male, 43 years old on average. Their highest education level was secondary school level and their lowest level was primary school. Most of them were farmers and had an average monthly salary of 4,753 baht.

The study of the potential in knowledge about planning found that the memberships were poor in analysis and process. In the potential in knowledge about supporting and participation in planning, the memberships were good in brainstorming and give basic data in planning, In the potential in knowledge about administrative and using planing, the memberships were good in target goals and monitoring. In conclusion found that the potential of memberships of Sridongyen Sub – district were good.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์การให้คำปรึกษาแนะนำจากคณะกรรมการที่ปรึกษา อันประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย หนูผล ประธานกรรมการและคณะกรรมการที่ปรึกษาอีก 2 ท่าน ได้แก่ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี และอาจารย์ทรงศักดิ์ ภูน้อย ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็นทุกท่าน ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่กล่าวมาแล้วเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ความสำเร็จในครั้งนี้ได้รับแรงสนับสนุนจากประธานสภา ประธานกรรมการบริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็นทุกท่านด้วยดีตลอดมา นอกจากนี้ยังมีเพื่อนๆ ทุกคนที่มีส่วนช่วยและให้กำลังใจในการศึกษาและทำวิจัยครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะคุณวันชัย เจือบุญ และครอบครัว ที่ให้ความอนุเคราะห์ที่พักอาศัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านเป็นอย่างสูง

คุณความดีอันเกิดจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเป็นส่วนกุศลแด่บิดา มารดา ที่ล่วงลับไปแล้วขอให้ท่านทั้งสองจงเป็นสุขเป็นสุข และขออนุญาตนำการวิจัยมาเป็นเครื่องสักการะแด่ครู อาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้จนเกิดปัญหาทำการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ธนากร คำน้อย

กุมภาพันธ์ 2545

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	6
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
แนวความคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบล	8
แนวความคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน	18
แนวความคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน	19
ภาคสรุป	23
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	25
สถานที่ดำเนินการวิจัย	25
ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย	26
ตัวแปรและการวัดตัวแปร	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
การทดสอบเครื่องมือ	30
วิธีการรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	31

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	32
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	32
เพศ	32
อายุ	33
ระดับการศึกษา	33
สถานภาพการสมรส	34
อาชีพ	34
รายได้	34
ตอนที่ 2 ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	37
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	45
สรุปผลการศึกษา	45
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	46
ตอนที่ 2 ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	46
ข้อเสนอแนะ	47
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	50
บรรณานุกรม	52
ภาคผนวก	55
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบทดสอบ	57
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	66

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

จากกระแสการเรียกร้องให้รัฐบาลกระจายอำนาจการปกครองให้กับประชาชนจากคนกลุ่มต่างๆ ทั้งจากกลุ่มประชาชนทั่วไป จากองค์กรพัฒนาภาคเอกชน (non-government organization) ตลอดจนสื่อมวลชน นักธุรกิจ นักการเมือง ทั้งนี้เป็นกระบวนการเรียกร้องเพื่อให้รัฐบาลจัดระบบการปกครองให้อำนาจกระจายสู่ท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้น หรือให้มีการปฏิรูประบบการเมืองการปกครองเพิ่มมากยิ่งขึ้น

กระแสการเรียกร้องดังกล่าวโดยให้ประชาชนมีอิสระในการปกครองตนเองหรือมีหน่วยงานปกครองของตนเอง มีคณะผู้บริหารงานของหน่วยงานปกครองมาจากประชาชนอีกทั้งเพื่อให้เกิดผลงานจากการบริหารงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนเองเป็นสำคัญ สมดังความหมายของการปกครองแบบประชาธิปไตยที่กล่าวไว้ว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน (สุวิทย์ ชี้อย่าง, 2542: 216) ซึ่งจากกระแสเรียกร้องดังกล่าวทำให้รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ขึ้นเพื่อกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นให้กับประชาชน นอกจากนี้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ยังได้บัญญัติข้อความในหมวดที่ 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีสาระสำคัญคือกำหนดให้รัฐต้องให้ความสนใจในการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นโดยเฉพาะในมาตรา 284 วรรค 3 ที่ได้บัญญัติว่า “เพื่อการพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540: 113) จนในปีพ.ศ. 2542 รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ขึ้น ทำให้ปัจจุบันการกระจายอำนาจในการปกครองตนเองของประชาชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ผลจากการเรียกร้องการกระจายอำนาจการปกครองตนเองให้กับประชาชน และจากการตอบสนองข้อเรียกร้องของสังคมจากรัฐบาล ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งจากข้อมูลของกองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง เสนอไว้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้มีประกาศจัดตั้งถึง 4 ครั้ง จนถึง

ณ วันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2543 ประเทศไทยมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น ถึง 6,747 แห่ง คงเหลือสภาตำบลเพียง 219 แห่งเท่านั้นที่ยังไม่ได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (กรมการปกครอง, 2543ข: 1) ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นผลโดยตรงจากกระแสเรียกร้องการกระจายอำนาจให้กับประชาชนในการบริหารและการปกครองตนเองที่แพร่หลายมากที่สุด

องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการกระจายอำนาจทั้งอำนาจหน้าที่ในการพัฒนางบประมาณ บุคลากร มีอำนาจทั้งที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 หรือจากกฎหมายต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พระราชบัญญัติจราจรทางบก พระราชบัญญัติการสาธารณสุข เป็นต้น ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าภารกิจอำนาจ หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีค่อนข้างหลากหลาย การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงต้องมีทิศทางที่ชัดเจน ซึ่งการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ถือว่าเป็นภารกิจหน้าที่ที่สำคัญของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคนเพราะถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งทั้งสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

สิ่งที่กำหนดทิศทางการบริหารตลอดจนแนวทางในการพัฒนาตำบล รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงคือ แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างมากโดยได้บัญญัติในมาตรา 59 (2) ว่าให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และมาตรา 46 (1) ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (กรมการปกครอง, 2540: 1) ซึ่งปัจจุบันการวางแผนพัฒนาในระดับตำบลยังได้รับการรองรับจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 โดยเฉพาะในหมวดที่ 2 ว่าด้วยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะมาตรา 16 ระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งจากเหตุผล ดังกล่าวข้างต้น จึงมีแนวโน้มว่าแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไปในอนาคต

ปัญหาการวิจัย (Research Problem)

แผนพัฒนาตำบลถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานพัฒนาในระดับตำบล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง จึงได้ยกร่างระเบียบโดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2540 (กรมการปกครอง, 2543: 8) และต่อมาได้ยกเลิกโดยมีการยกร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2541 ขึ้นแทนโดยมีเนื้อหาปรับปรุงระเบียบฉบับเดิมโดยสาระสำคัญของระเบียบกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ ได้กำหนดขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้จะมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยในการกำกับการจัดทำแผนแล้ว นโยบายของกระทรวงมหาดไทยด้านการพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน หรือองค์กรชุมชนในท้องถิ่นนั้น โดยจะต้องมีการเสริมให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นรวมกลุ่มเป็นชุมชน และเปิดโอกาสให้กลุ่มหรือชุมชนเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาและการบริหารงานของท้องถิ่น โดยยึดหลัก “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ” (รัฐสภา, 2543: 8) โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทุกกระบวนการหรือทุกขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ตั้งแต่การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาคำบล การจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี จนถึงการจัดทำแผนพัฒนาตำบลประจำปี

ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลระดับต่างๆ นั้น ผู้มีบทบาทสำคัญในการเข้ามามีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งในฐานะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และหรือในฐานะของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังที่กล่าวมาแล้วยังเป็นไปตามหลักการ การบริหารงานขององค์กรทุกประเภท คือ “นักบริหารต้องเป็นนักวางแผนที่ดี” (good planner) ซึ่งจะถือว่าเป็นนักพัฒนาหรือนักบริหารที่บริหารงานอย่างมีระบบขั้นตอน หรือบริหารงานอย่างมีวิสัยทัศน์ (Ferner, Jack D., 1995 อ้างใน สุวิทย์ ยี่วรพันธุ์, 2542: 149-150) ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนมีทิศทาง และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ระยะเวลา สถานที่ดำเนินงาน งบประมาณที่ชัดเจน

ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายระเบียบข้อบังคับ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องให้ความสำคัญ และดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เนื่องจากมีความสำคัญในการบริหารงาน แต่ในข้อเท็จจริงปรากฏว่า การบริหารงานหรือการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาขององค์การบริหาร ส่วนตำบลในปัจจุบันนี้มีลักษณะที่เป็นปัญหาเด่นชัดหลายประการที่ทำให้ทราบว่าการบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันขาดการวางแผน หรือหากมีการวางแผนแล้วก็ยังขาด การนำแผนมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้นว่าปัญหาที่เกี่ยวกับ

1. ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือคณะกรรมการบริหารไม่ให้ความสำคัญ และทราบถึงเรื่องภายในของการวางแผนพัฒนาตำบล

2. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะทำงาน สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการจัดทำแผน และเห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ หรือข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จัดตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2538 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ถือเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 4 มีหมู่บ้านในเขตพัฒนา จำนวน 16 หมู่บ้าน โดยแต่ละหมู่บ้านมี สมาชิกมาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน รวม 32 คน ซึ่งประสบปัญหาที่เกี่ยวกับการวางแผน พัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเช่นกัน เป็นต้นว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ขาดความสนใจในการจัดทำแผนโดยไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนและถือว่าแผน มีความสำคัญน้อยกว่างบประมาณ การบริหารงานปัจจุบันจึงบริหารงานตามจำนวนงบประมาณ ที่ได้รับมากกว่าการบริหารงานตามแผน ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การจัดทำข้อบังคับงบประมาณ ประจำปีเพื่อจัดทำกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ขาดการนำแผนงาน ความต้องการของประชาชนเข้ามา จัดทำ นอกจากนี้ยังไม่ให้ความร่วมมือในด้านการนำเสนอข้อมูลระดับหมู่บ้านเพื่อนำเข้ามาจัดทำ แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากสภาพปัญหาดังกล่าวนี้อย่างยิ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงสาเหตุของปัญหา ที่แท้จริงเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อตอบคำถามว่าสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อม ในการวางแผนพัฒนาตำบลเป็นอย่างไร ในประเด็น ต่อไปนี้คือประการแรก สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย ขั้นตอน กระบวนการการจัดทำแผน และให้ความสำคัญ ในการจัดทำแผนมากน้อยเพียงใด ประการที่สอง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไป มีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลมากน้อย เพียงไร และประการสุดท้ายเพื่อทราบว่า การวางแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหาร

ส่วนตำบลมีปัญหาและความต้องการอย่างไร ซึ่งการศึกษาความพร้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวจะทำให้เข้าใจปัญหาของการวางแผนพัฒนาตำบล และนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(Objectives of the Study)

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย ขั้นตอน กระบวนการจัดทำแผนและให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
3. เพื่อระบุถึงศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และกระบวนการนำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลไปใช้ประโยชน์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้เป็นประโยชน์สำหรับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหรือเสริมสร้างกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารงานของกองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จะได้นำผลการวิจัย ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุง แก้ไขขั้นตอนและกระบวนการวางแผนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ หรือความพร้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย (Scope and Limitation of the Study)

1. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ใน 3 ด้านคือ

1.1 ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การเข้ามามีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

1.2 ผู้ให้ข้อมูลคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น จำนวน 32 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

2. ข้อจำกัดของการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งในการทำแบบทดสอบผู้ให้ข้อมูลอาจจะไม่ให้คำตอบตามการรับรู้แต่อาจเป็นคำตอบที่ได้จากการคาดเดาก็ได้

2.2 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2544 ดังนั้นผลการวิจัยจึงเป็นจริงในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเท่านั้น

นิยามศัพท์

(Definition of Terms)

ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ความพร้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย การให้ความสนใจในกระบวนการและขั้นตอน การจัดทำแผน รวมทั้งการทราบบทบาทของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกับการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการพัฒนาตำบล

แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง แผนพัฒนาตำบลในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2541

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งจากหมู่บ้านต่างๆ ภายในตำบลหมู่บ้านละ 2 คน ในที่นี้หมายถึงสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 32 คน

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURES)

การวิจัยเพื่อศึกษาเรื่อง ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการจังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้อาศัยกรอบแนวความคิดต่างๆ เกี่ยวกับการวางแผน 3 ประการ ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบล
2. แนวความคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน
3. แนวความคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวความคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบล

การวางแผนนับเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารองค์กร จนมีผู้กล่าวไว้ว่าประเทศที่มีการพัฒนาในระดับที่สูงนั้นบุคลากรหรือทรัพยากรบุคคลจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีคุณลักษณะเป็นนักวางแผนที่ดี โดยจะวางแผนพัฒนาตัวเองก่อนจนเป็นนิสัย (Ferner, Jack D., 1995 อ้างใน สุวิทย์ ชัยวรพันธุ์, 2542: 149-150) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความสำคัญของการวางแผนว่าเป็นการดำเนินการเพื่อบรรลุสู่เป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือเป็นการให้แนวทาง (direction) และแนวทางปฏิบัติ (course of action) ในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานแก่ทั้งผู้บริหารและพนักงาน แผนทำให้สามารถประหยัดเวลาและแรงงานในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ และทำให้การติดต่อสื่อสารตลอดจนการประสานงานเป็นไปได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากทุกคนรู้ว่าอะไรเป็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การและรู้หน้าที่ของแต่ละคนว่าจะต้องทำอะไรให้กับองค์การที่สำคัญการวางแผนยังช่วยกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ทำให้การควบคุมสามารถทำได้โดยง่าย ซึ่งหากปราศจากวัตถุประสงค์ขององค์การหรือมาตรฐานของงานแล้ว การควบคุมงานจะไม่สามารถจะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะจะไม่มีทางทราบได้เลยว่าได้ทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือมาตรฐาน หรือไม่เนื่องจากไม่มีวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานสำหรับเป็นเครื่องวัดนั่นเอง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผน

การวางแผนนั้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการควบคุม การวางแผนจะกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐาน ซึ่งจะถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานของการควบคุม และการควบคุมก็จะส่งข้อมูลย้อนกลับ (feed back) มาให้การวางแผนเพื่อให้ทราบว่า ได้ดำเนินการไปตามเป้าหมายหรือไม่ และจะต้องแก้ไขที่แผนหรือไม่อย่างไร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2539: 96)

เนื่องจากการวางแผน หมายถึงการคาดหมายในอนาคต ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบายประกอบด้วยทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน การวางแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิทยาการ และวิจารณ์ญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคต แล้วกำหนดวิธีการโดยถูกต้องอย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์ (กรมการปกครอง, 2539: 21) ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรต่างๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่สำคัญของประเทศไทย การวางแผนเป็นกระบวนการอันสำคัญยิ่งในการบริหาร เพราะแผนจะเป็นสิ่งชี้ให้เห็นเป้าหมายขององค์กรและยังระบุถึงวิธีที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นด้วย และองค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานขององค์กรด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เองฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบโดยกระบวนการดังกล่าวนี้กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี พ.ศ.2538 และ พ.ศ.2539 รวมจำนวน 2,760 แห่ง และประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี 2540 ขึ้นอีกจำนวน 3,637 แห่ง ทำให้ขณะนี้มืองค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งสิ้น 6,397 แห่ง และจนถึงปัจจุบันมืองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งประเทศจำนวน 6,747 แห่ง (กรมการปกครอง, 2543: 1) และถือว่าเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทยด้วย

การเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นเสมือนภาพสะท้อนของการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย และสอดคล้องกับกระแสเรียกร้องในการที่จะให้ประชาชนมีสิทธิเลือกรูปแบบการปกครองที่เหมาะสมกับตน มีงบประมาณและบุคลากรที่มีศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองจากการปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานในตำบลดังกล่าวและจากสถานการณ์ปัจจุบันที่สภาพสังคมของทุกท้องถิ่นมีความสะดวกรวดเร็ว

ในการติดต่อในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการจึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมด้วยเพื่อให้การบริหารและการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกันเช่นเดียวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล ก็ได้กำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาตำบลรวมทั้งกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตำบลและแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนให้เกิดผลสำเร็จ โดยใช้แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้บัญญัติในมาตรา 59 (2) ว่าให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และมาตรา 46 (1) ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงจำเป็นต้องมีแผนพัฒนาตำบลของตนเองตามบทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตำบลต่อไป (กรมการปกครอง, 2542: 1)

2. ความหมายของการวางแผน

การวางแผน หมายถึง กระบวนการขั้นหนึ่งในการบริหารให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ แผนจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์เพื่อที่จะกำหนดและตัดสินใจล่วงหน้าจะดำเนินการอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด และใครเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

การวางแผนพัฒนา หมายถึง การกำหนดและตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะดำเนินงานอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด และใครเป็นผู้ดำเนินงานหรือรับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทั้งนี้โดยนำปัญหาความต้องการนโยบายหรือแนวทางการพัฒนา และศักยภาพวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา สนองตอบความต้องการ นโยบายและพัฒนาศักยภาพ แล้วจึงกำหนดออกมาในรูปของแผนงาน โครงการ/งาน และกิจกรรม

3. วงจรของแผน

กระบวนการวางแผนจะประกอบด้วยกิจกรรมหลักดังต่อไปนี้

3.1 การวางแผนได้แก่การเตรียมการในเบื้องต้นกล่าวคือเป็นการเขียนโครงการเพื่อขออนุมัติจัดทำแผน การออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานต่าง ๆ รวมถึงการจัด

เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การคัดเลือก การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอื่น ๆ จนถึงการจัดทำออกมาเป็นเอกสารแผนพัฒนา

3.2 การปฏิบัติตามแผน กิจกรรมนี้เป็นการนำเอกสารแผนที่ได้มาพิจารณาให้สอดคล้องกับงบประมาณและวางแผนดำเนินงานในแต่ละแผนงาน โครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและลงมือปฏิบัติตามนั้น

3.3 การติดตามความก้าวหน้า กิจกรรมนี้เป็นการวางแผนการติดตามความก้าวหน้าว่าเมื่อมีการปฏิบัติตามแผนแล้วจะต้องคอยตรวจสอบหรือเฝ้าดูว่าโครงการดำเนินการไปถึงไหนแล้วเพียงใด เพื่อยางานความก้าวหน้าของแผนงานและโครงการนั่นเอง

3.4 การประเมินผล เมื่อได้ลงมือปฏิบัติตามแผนงาน โครงการใดๆ แล้วผลที่ได้จะต้องนำมาประเมินผลอีก เพื่อที่จะได้ทราบว่าผลการดำเนินงานนั้นๆ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือไม่ หากแผนงาน โครงการใดประเมินผลออกมาแล้วไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายก็ต้องนำมาหาสาเหตุและแก้ไขปัญหาค่อยไป

4. ประเภทของแผน

หากจะแบ่งประเภทของแผนตามระยะเวลาแล้วอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

4.1 แผนระยะยาว ได้แก่แผนที่ใช้ระยะเวลายากหนดล่วงหน้าไว้ 10 ปีขึ้นไป จึงเป็นลักษณะของแนวทางกว้างๆ เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาระยะยาวเอาไว้ อาจเรียกได้หลายอย่าง เช่น แผนยุทธศาสตร์ หรือจุดหมายแนวทางการพัฒนาระยะยาว เป็นต้น

4.2 แผนระยะปานกลาง ได้แก่แผนที่ใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 3-5 ปี มีลักษณะของการนำปัญหา ความต้องการมากำหนดเป็นแนวการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนักและสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดแผนงานโครงการเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์เหล่านั้น

4.3 แผนระยะสั้น ได้แก่แผนที่ใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 1 ปี หรือแผนประจำปี ซึ่งจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณ วิธีดำเนินการ สถานที่ ตลอดจนผู้รับผิดชอบการดำเนินงานที่ชัดเจน

5. ลำดับขั้นของแผน

กองราชการส่วนตำบลได้กำหนดลำดับขั้นของการวางแผนไว้ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2540: 4)

5.1 แผนแม่บท (master plan) ได้แก่แนวทางที่กำหนดไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาหรือดำเนินการในทุกๆ ด้านเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาที่กำหนดไว้

5.2 แผนสาขา (sectoral plan) ได้แก่แนวทางที่กำหนดในการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละด้านที่สอดคล้องกับแผนแม่บท เช่น แผนสาขาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

5.3 แผนงาน (programming) ได้แก่กลุ่มของงานหรือโครงการตั้งแต่ 2 โครงการขึ้นไปที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยโครงการหรืองานเหล่านั้นจะต้องมีความสัมพันธ์ประสาน สอดคล้องและมุ่งสู่วัตถุประสงค์เดียวกัน

5.4 โครงการ (project) ได้แก่ กลุ่มของกิจกรรมหรืองานที่มีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง กล่าวคือมีการกำหนดถึงลักษณะ ขนาด สถานที่ ระยะเวลา ขอบประมาณ และผู้ปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างเฉพาะเจาะจง

5.5 กิจกรรม (activity) ได้แก่ภารกิจหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะส่งผลให้โครงการสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด

สำหรับความเห็นของสุวิทย์ ชีวังพันธุ์ (2542: 152) ได้อธิบายองค์ประกอบของการวางแผนไว้ดังนี้ คือมีความต้องการมีการคาดหมายในอนาคต การคาดหมายต้องมีการรอบอยู่ที่ “นโยบาย” จะต้องมีการคาดหมายที่ไม่ใช่การเดาหรือเพื่อฝัน ต้องอาศัยหลักความรู้ในทางวิทยาการ (scientific knowledges) และประสบการณ์ที่สามารถใช้วิจารณ์ญาณในการวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตได้ นั่นคือประสบการณ์ที่สะสมไว้และความคิดริเริ่มเพื่อกำหนดวิธีการเป็นขั้นเป็นตอน และที่สำคัญจะต้องมีการดำเนินการอย่างรอบคอบโดยมีทั้งเหตุและผลสนับสนุนให้การก้าวต่อไปตามขั้นตอนถูกต้องและสมบูรณ์

6. วัตถุประสงค์ในการวางแผนพัฒนาตำบล

6.1 เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดแนวทางการพัฒนาตำบลได้อย่างมีทิศทางและมีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน

6.2 เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบล

6.3 เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนได้อย่างถูกต้อง

6.4 เพื่อให้เป็นกลไกในการประสานงานในการวางแผนระหว่างส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นๆ

6.5 เพื่อให้เป็นแนวทางในการกระจายความรับผิดชอบในการพัฒนาระหว่างตำบลกับส่วนราชการและหน่วยงานอื่นๆ

7. ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาตำบล

ซึ่งหากปฏิบัติบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว คาดว่าการปฏิบัติการตามแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล จะนำไปสู่ประโยชน์อย่างน้อย 5 ประการคือ

- 7.1 ทำให้ตำบลมีทิศทางเป้าหมายในการพัฒนาอย่างชัดเจนและแน่นอน
- 7.2 ทำให้เกิดการประสานงาน การดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานต่างๆ และช่วยลดความขัดแย้งและจัดความซ้ำซ้อนในการทำงาน
- 7.3 ทำให้สามารถเลือกวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาความต้องการได้อย่างถูกต้องและยังสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อีกด้วย
- 7.4 ทำให้สามารถตรวจสอบติดตาม และควบคุมการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ตลอดจนควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ
- 7.5 ทำให้มีเครื่องมือในการบริหารพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในตำบล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนา (กรมการปกครอง, 2540: 5)

8. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

กรมการปกครอง (2540: 2-3) ได้อธิบายกระบวนการของแผนโดยภาพรวมทั้งหมดจะประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ดังนี้

8.1 การวางแผน ได้แก่ การเตรียมการในเบื้องต้นกล่าวคือเป็นการเขียนโครงการ เพื่อขออนุมัติจัดทำแผน การออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานต่างๆ รวมถึงการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การคัดเลือก การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและอื่นๆ จนถึงการจัดทำออกมาเป็นเอกสารแผนพัฒนา

8.2 การปฏิบัติงานตามแผนกิจกรรมนี้เป็นการนำเอาเอกสารแผนที่ได้มาพิจารณาให้สอดคล้องกับงบประมาณและวางแผนดำเนินงานในแต่ละแผนงาน โครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและลงมือปฏิบัติตามนั้น

8.3 การติดตามความก้าวหน้า กิจกรรมนี้เป็นการวางแผนการติดตามความก้าวหน้าว่าเมื่อมีการปฏิบัติตามแผนแล้วจะต้องคอยตรวจสอบหรือเฝ้าดูว่าโครงการดำเนินการไปถึงไหนแล้วเพียงใดเพื่อรายงานความก้าวหน้าของแผนงานและโครงการ

8.4 การประเมินผล เมื่อได้ลงมือปฏิบัติตามแผนงาน โครงการใดๆ แล้วผลที่ได้จะต้องนำมาประเมินผลอีก เพื่อที่จะได้ทราบว่าผลการดำเนินงานนั้นๆ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือไม่ หากแผนงาน โครงการใดประเมินผลออกมาแล้วไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายก็ต้องนำมาหาสาเหตุและแก้ไขปัญหาค่อยไป

จะเห็นได้ว่ากระบวนการแรกถือว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโดยตรง และกระบวนการในการจัดทำแผนนี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ตามที่พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในทางปฏิบัติองค์การบริหารส่วนตำบลจะจัดทำแผนพัฒนาตำบลทั้งแผน 5 ปี และแผนประจำปี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมโครงการในแผนพัฒนาตำบล ดังนี้

9. การจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี

กองราชการส่วนตำบล ได้วางขั้นตอนสำหรับเป็นแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ จัดทำแผนพัฒนาตำบล ไว้อย่างเป็นระบบ กรมการปกครอง (2540: 13-18) การจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีขั้นตอนรวม 9 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ขึ้นตั้งคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป

ขั้นตอนที่ 3 ขึ้นรวบรวมและจัดกลุ่มปัญหาและความต้องการของตำบล

ขั้นตอนที่ 4 ขึ้นศึกษานโยบายของจังหวัด/อำเภอและความสามารถและ

ขีดจำกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล

ขั้นตอนที่ 5 ขึ้นกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล

ขั้นตอนที่ 6 ขึ้นการกลั่นกรองปัญหาและความต้องการ

ขั้นตอนที่ 7 ขึ้นจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

ขั้นตอนที่ 8 ขึ้นการกำหนดแนวทางการพัฒนาตำบล

ขั้นตอนที่ 9 ขึ้นการกำหนดกิจกรรมตามโครงการ / งาน

10. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลประจำปี

เมื่อคณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี (พ.ศ.2540-พ.ศ.2544) เสร็จแล้วให้คณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาตำบลประจำปี 2541 ต่อไปโดยมีการปฏิบัติดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการรวบรวมและทบทวนข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการกำหนดนโยบาย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการพิจารณาทบทวนกิจกรรมตามโครงการ / งาน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการรวบรวมกิจกรรมตามโครงการ / งานของส่วนราชการและ
หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการในพื้นที่ตำบล

11. แนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
สังคม และวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลอันมีลักษณะเป็นแนวทางการพัฒนาและ
การประสานแผนงานและโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนให้สอดคล้องกับ
แผนงานพัฒนาอำเภอ

12. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการวางแผน พัฒนาตำบล

สภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515
และสภาตำบล (นิติบุคคล) ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537
มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี และแผนประจำปีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย
การวางแผนพัฒนาตำบล พ.ศ.2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2538 เพื่อรองรับระบบ
การพัฒนาชนบทตามแนวทางการบริหารการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น
โดยสภาตำบลเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบลที่ระบุถึงปัญหาและความต้องการ
ของประชาชนในตำบลรวมถึงโครงการและงานต่างๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและสนอง
ความต้องการดังกล่าวทั้งนี้เพื่อเสนอให้ส่วนราชการนำไปพิจารณาจัดทำโครงการพัฒนาในพื้นที่
ต่อไป

ในการทำหน้าที่ดังกล่าวของสภาตำบลยังมีอุปสรรคและข้อขัดข้องอยู่หลายประการ
กล่าวคือ

1. ความล่าช้าของโครงการ โดยเมื่อเริ่มจากจุดเริ่มต้นจากสภาตำบลที่เสนอปัญหา
และความต้องการ กว่าจะได้เป็นตัวโครงการต้องใช้เวลาเกินกว่า 12 เดือน ทำให้ไม่สามารถ
แก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ทันทั่วทั้ง บางครั้งเมื่อโครงการมาถึงกลับเป็นว่า
ปัญหาและความต้องการนั้นลดหรือหมดความจำเป็นลงแล้ว

2. โครงการ / งานที่สภาตำบลเสนอขอ อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาในตำบลได้ครบ
ทั้งโดยได้รับอนุมัติโครงการเป็นบางส่วนๆ หรือไม่ได้รับอนุมัติโครงการนั้นเลย

3. สภาพตำบลยังไม่มีบทบาทในฐานะผู้บริหารโครงการ ทั้งนี้ส่วนราชการต่างๆ จะเป็นผู้ดำเนินโครงการและบริหารโครงการในตำบลเอง (กรมการปกครอง, 2541: 1-15)

13. องค์การบริหารส่วนตำบลกับการวางแผนพัฒนาตำบล

ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และมีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6,747 แห่ง ในปัจจุบันทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุดและยังมีอำนาจหน้าที่และบริหารกิจกรรมและงบประมาณได้ด้วยตัวเอง อันเป็นการสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่มุ่งให้มีองค์กรในตำบลที่มีอิสระในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีงบประมาณและการวางแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

หลังจากการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลมีสถานการณ์ที่ควรพิจารณา 5 ประการ ดังนี้

1. ศักยภาพที่เพิ่มขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบลเนื่องจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้ระบุอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะแหล่งที่มาของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพในการบริหารกิจการเพิ่มขึ้นอย่างสูง

2. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้กำหนดให้คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบล (มาตรา 59 (2)) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลและเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบ (มาตรา 46 (1)) นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลต้องประสานการปฏิบัติกับองค์การบริหารส่วนตำบลโดยต้องแจ้งการปฏิบัติงานนั้นให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร และต้องรับฟังความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย (มาตรา 69)

3. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการวางแผนพัฒนาตำบลซึ่งเป็นระเบียบแม่บทของการทำแผนในระดับตำบลได้มีการแก้ไขเป็นฉบับที่ 2 เมื่อปี พ.ศ.2538 โดยกำหนดให้สภาตำบล (นิติบุคคล) ตามกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาตำบลตามระเบียบดังกล่าว แต่เนื่องจากการแก้ไขดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีระเบียบซึ่งเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของตน

4. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2533 ซึ่งเป็นระเบียบแม่บทของการทำแผนพัฒนาของท้องถิ่นรูปองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และเมืองพัทยา ยังไม่มีบทบัญญัติถึงการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นท้องถิ่นที่เกิดขึ้นใหม่ ในเรื่องนี้มีแนวความคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีแผนพัฒนาตำบลที่แสดงถึงทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่ตำบลของตนเองแต่ไม่ควรวางแผนพัฒนาตำบลภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2533 ดังกล่าวเพราะองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจอิสระในการวางแผนพัฒนาตำบลเองตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และไม่จำเป็นต้องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อลงนามอนุมัติก่อนประกาศใช้แผนด้วย

5. คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล(คปต.) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น พ.ศ.2539 เริ่มมีบทบาทลดลงเนื่องจากหน้าที่ในการสนับสนุนทางด้านวิชาการและอุปกรณ์ที่จำเป็นหรือการตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการในองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการได้ต่อเมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลร้องขอ ทำให้การปฏิบัติงานของ คปต. ถูกจำกัดกรอบลงเนื่องจากอำนาจอิสระและความพร้อมในด้านบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลและข้อกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว

จากสถานการณ์ เหตุผลและข้อเท็จจริงดังกล่าว กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองจึงได้ยกร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2541 ขึ้นและ ๔พณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ลงนามในระเบียบดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2540 และลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 63 ง ลงวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ.2540 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2540 เป็นต้นไป

14. การนำแผนไปใช้ และปัจจัยที่มีผลให้แผนงานสามารถนำไปปฏิบัติได้

มีผู้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลให้แผนงานสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยแผนนั้นจะต้องเป็นแผนที่ดี ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ ประการแรก ต้องมีความยืดหยุ่น (flexibility) ในการจัดทำแผนนั้นควรจะทำให้แผนมีความยืดหยุ่นสามารถนำไปใช้ได้วางกลยุทธ์ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมและโอกาสใหม่ๆ ประการที่สอง แผนจะต้องมีความครอบคลุม (comprehensiveness) แผนที่ดีย่อมมีลักษณะบูรณาการ หรือรวมเอาความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ประการที่สาม แผนที่ดีนั้นจะต้องคุ้มค่าใช้จ่าย (cost effectiveness) การทำแผนจะต้องดำเนินการไปด้วยความประหยัดแต่ผลจากการนำแผนไปใช้จะต้องให้

ผลตอบแทนมากที่สุด ประการที่สี่ ระยะเวลาของแผน (timespan) จะต้องมีความแน่นอนเพื่อใช้ได้เหมาะสมกับสถานะการณ์ ประการที่ห้า แผนจะต้องมีความเป็นพิธี (formality) ก็จะต้องดำเนินการจัดทำอย่างมีขั้นตอนมีการศึกษาวิเคราะห์ มีการจัดเตรียมแผน มีการนำแผนไปปฏิบัติ และการทำการควบคุมให้เป็นไปตามแผน ประการที่หก แผนจะต้องมีเหตุผล (rationality) กล่าวคือ แผนที่ได้จัดทำขึ้นควรกำหนดขึ้นอย่างมีเหตุและผลมีการวิเคราะห์ศึกษาถึงผลหรือมี เป้าหมายที่ชัดเจน ประการที่เจ็ด แผนที่จะทำขึ้นจะต้องมีความสอดคล้อง (relevance) แผนจะต้องอยู่ในกรอบของวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2539: 129-130)

แนวความคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน

จากการสำรวจเอกสารไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของบุคคลโดยตรง แต่มีการศึกษาถึงศักยภาพของชุมชน หรือองค์กร โดยสุวิทย์ ชีรสานวัต อ่างใน ชาดิชาข มณีกาญจน์ (2538: 36) กล่าวว่าศักยภาพของชุมชน หมายถึง ขีดความสามารถในอันที่จะตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน รวมทั้งความสามารถของชุมชนในการประสานความร่วมมือการดำเนินงานกับคนภายในชุมชน ขณะเดียวกันก็ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่มาจากภายนอกชุมชนทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความปกติสุขในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน องค์กรประกอบที่ทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพในการดำเนินงานใดๆ นั้น ได้แก่ โครงสร้างของประชาชน ระบบเครือญาติ ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศวิทยา โครงสร้างและระบบการปกครอง อาชีพ และระบบการผลิต ปัจจัยในการผลิตและระบบความเชื่อ

ตัวอย่างของศักยภาพชุมชนดังกล่าวนี้ อคิน รพีพัฒน์ อ่างใน อำไพ อุดตารธรรม, (2542: 36) ได้ศึกษาและแสดงบทพิสูจน์ว่าชาวบ้านยกกระบัตรมีศักยภาพและใช้กระบวนการจัดการในการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์กับชุมชนของตนเองได้ เช่น ประเพณีการลงแขก เป็นต้น สำหรับการศึกษานี้ของ สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2533: 36) ได้กล่าวว่าก่อนที่จะมีระบบบริหารราชการเข้าไปมีบทบาทในชุมชนนั้น ชุมชนมีระบบการจัดการภายในชุมชนอยู่ก่อนแล้ว ระบบ เครือญาติ ระบบการคัดเลือกผู้นำ ระบบเหมืองฝายต่างๆ ระบบศาลเฒ่าศาลแก่ ที่ทำหน้าที่พิจารณาตัดสินแก้ไขคลี่คลายความขัดแย้งหรือกรณีพิพาทในชุมชนนอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านอีกทั่วประเทศนับร้อยที่พยายามชวนชาวบ้านมาร่วมกันจัดการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยผู้นำทางความคิดปราชญ์ชาวบ้าน ปัญญาชน และนักวิชาการในท้องถิ่น สามารถนำพลังทางวัฒนธรรมมาฟื้นฟู แก้ไขปัญหาและพัฒนาสร้างสรรค์ชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนทางด้าน อนเนก นาละบุตร อ่างในอำไพ อุตตารธรรม (2542: 36) ได้ทำการศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของตนเองและได้สรุปผลการศึกษาว่า ประชาชนมีบทบาท จัดการตนเองในเรื่องของการแก้ไขปัญหา จัดการเรียนรู้ หาทางออกในเชิงคืนชนโดยได้ประสบ ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวมากมายทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งตรงกับผลการ ศึกษาของสุเทพ แสนมงคล (2543: 16) ที่ได้เสนอว่าชาวนาในบริบทที่ทุนนิยมแทรกแซงอย่างหนัก นั้นพยายามคืนชนเพื่อดำรงอยู่ในชุมชนโดยพยายามปรับรูปแบบการใช้แรงงาน ปรับรูปแบบการ จัดการทรัพยากรในการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ แต่ปัญหาต่างๆ ไม่ได้ทำให้ชาวนาเหล่านี้ หลุดพ้นจาก หนี้สินไปได้เนื่องจากการปรับตัวของชาวนาเป็นไปในระดับปัจเจกและชุมชนไม่ได้เป็นการ ปรับตัวเพื่อต่อสู้กับระบบตลาด และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้อย่างเต็มที่

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการศึกษาครั้งนี้อยู่ภายใต้กรอบ แนวความคิดที่ว่าหมายถึงความพร้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย การให้ความสนใจในกระบวนการและขั้นตอน การจัดทำแผน รวมทั้งการทราบบทบาทของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกับการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ ในการพัฒนาตำบล

แนวความคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรมการปกครอง (2543ก: 2) อธิบายหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยองค์การ บริหารส่วนตำบลจะต้องปรับวิธีทำงานใหม่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแกนหลัก ในการพัฒนาโดย

- ให้ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิดกำหนดความต้องการ
- ให้ประชาชนร่วมดำเนินการ / และร่วมรับผิดชอบ
- ให้ประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์

อคิน รพีพัฒน์ อ่างใน พัทธน์ พริยาสัยสันติ (2537: 6) ได้ให้ความหมายของการมี ส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน น่าจะหมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจปัญหา เป็น ผู้ทำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่ทุกอย่างจะต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิดขึ้นมา

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละคนเรียนรู้จากกิจกรรม ที่ปฏิบัติการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อที่อยู่อาศัย ต่องาน

ต่ออาชีพ ต่อกลุ่มและต่อสังคม ทำให้มีโอกาสรเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ เป็นการเพิ่มความสามารถและความชำนาญให้มากยิ่งขึ้น (ชาติชาย มณีกาญจน์, 2538: 36)

ภูมิธรรม เวชยชัย อ่างในธิดา หมื่นบาล (2538: 23-24) ได้สรุปว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงนั้น หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม และได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นของตัวเอง และยังได้เสนอข้อสรุปเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า

1. กลไกการพัฒนาต้องเคลื่อนย้ายจากรัฐสู่ประชาชน โดยประชาชนมีบทบาทหลักในการพัฒนา
2. เป้าหมายการพัฒนา คือ การพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนเพื่อการพึ่งตนเองมิใช่พึ่งพารัฐ หรือองค์กรพัฒนาจากภายนอก
3. กระบวนการพัฒนาต้องยึดหลัก ล่างสู่บนมากกว่าบนสู่ล่าง

อกิน รพีพัฒน์ อ่างใน อำไพ อุดตารธรรม (2542: 37-38) ได้กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานพัฒนามีด้วยกัน 5 ระดับ

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมค้นหาปัญหา พิจารณาปัญหา และจัดระดับความสำคัญของปัญหา
2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา
3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหา
4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา
5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

การมีส่วนร่วม เป็นแนวความคิดที่มุ่งกระตุ้นให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองได้ ในบ้านปลาย และการที่ประชาชน จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดก็ตาม จะต้องมีส่วนกระตุ้นจนเกิดแรงจูงใจภายในให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาความทุกข์เดือดร้อนที่ประสบอยู่พยายามค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั่นคือ การที่ประชาชนสนใจจะเข้าร่วมในโครงการใดก็ตามก่อนอื่นจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องนั้นๆ อย่างเพียงพอ รับรู้และเข้าใจในกระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน มองเห็นและคาดหวังประโยชน์ที่ตนเอง ครอบครัวและส่วนรวมจะได้รับ จึงจะตัดสินใจเข้าร่วมและการร่วมในลักษณะนี้ จะเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงมีความผูกพันต่อเนื่อง แต่หากในการมีส่วนร่วมใดก็ตามที่ประชาชนถูกขอร้อง บีบบังคับ

บังคับ กระเกณฑ์ หรือฝืนใจ ถึงสามารถกระทำบรรลุผล ก็เพียงความสำเร็จในงานไม่ก่อให้เกิดความผูกพันรับผิดชอบตามมา จึงไม่ก่อผลยั่งยืน และเสื่อมสลายในที่สุด (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527: 3-7)

Cohen and Uphoff อ้างใน เอื้ออิสรา หงษ์ศิริ (2544: 11) ได้เสนอว่าวิธีการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่างๆ มีส่วนที่จะกระตุ้น ส่งเสริม หรือยับยั้งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ถ้าโครงการใดที่มีวิธีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เกิดจากความต้องการของชุมชน หรือเกิดจากความคิดริเริ่มของชุมชนเองซึ่งประชาชนมองเห็นประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นกับตน ก็จะมีแรงจูงใจสมัครใจเข้าร่วม ตรงกันข้ามถ้าเป็นโครงการที่ส่งไปจากหน่วยงานหรือภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งไม่ตรงกับวิถีชีวิต ความต้องการประชาชน ไม่เห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนก็ทำให้บทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชนต้องสะดุดลง ถึงแม้จะมีการระดมกำลังกระเกณฑ์กันเข้าปฏิบัติ ให้กิจกรรมสำเร็จก็เป็นไปในลักษณะฝืนใจ

นอกจากนั้นอคิน รพีพัฒน์ (2527: 101-103) ได้อธิบายถึงแนวคิดของ Norman Uphoff เกี่ยวกับการวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ 2 ด้าน คือ

1. ขนาดหรือมิติของการมีส่วนร่วม
2. บริบทหรือสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ในด้านขนาดหรือมิติของการมีส่วนร่วม (dimensions) Uphoff ได้พิจารณาถึงชนิดการมีส่วนร่วมว่าเป็นประชาชนได้เข้าร่วมในลักษณะไหนใครเป็นผู้เข้าร่วมและเข้าร่วมอย่างไร

ด้านบริบทหรือสิ่งแวดล้อมของชุมชน (contexts) ซึ่งการจะมองว่าการมีส่วนร่วมว่าใครเป็นผู้เข้าร่วมและร่วมอย่างไร ในขั้นตอนใดที่เข้าร่วมเพียงอย่างเดียวคงจะมองไม่ชัดเจนนัก ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นบริบทของชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมาก ฉะนั้นจะต้องทำความเข้าใจถึงบริบท ด้านลักษณะของกิจกรรมหรือโครงการที่จัด ซึ่งจะสัมพันธ์สถานภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรม ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอย่างมาก

ฉะนั้นในการศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ระบบคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของชุมชนเพื่อที่จะสามารถมองเห็นหรือเข้าใจ สภาพการณ์มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนได้

ในส่วนของมิติการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นอย่างไร Cohen and Uphoff อ้างใน เอื้ออิสรา หงษ์ศิริ (2544: 11-12) ยังได้สรุปถึงปัจจัยเสริมหรือลดแรงลงต่อการจูงใจของการเข้ามามีส่วนร่วม เกิดจาก

1. สาเหตุหรือที่มา กล่าวคือถ้ามาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุน หรือชี้ช่วยให้ประชาชนเข้าร่วมมากกว่าปัจจัยภายนอก ซึ่งอาศัยอำนาจบารมี หรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ

ความเกรงใจ หรืออิทธิพลของนายทุน ผู้มีอิทธิพลในชุมชนเองถึงสามารถกระทำสำเร็จก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจแต่อย่างใด

2. รูปแบบ ถ้าเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการวางแผนในการตัดสินใจ จำเป็นต้องใช้องค์กร กลุ่ม หรือคณะทำงาน จะใช้รูปแบบการเข้าร่วมทางอ้อม ผ่านทางตัวแทนกลุ่ม แต่ถ้าคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ การเข้าร่วมโดยตรงเป็นรายบุคคล จะได้รับผลดีกว่า เช่น การลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกเพื่อกู้เงินซื้อปุ๋ย

3. ขอบข่ายช่วงเวลา การใช้เวลาเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมหนึ่งๆ จะใช้เวลาต่างกัน ความถี่ห่างจำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอและฤดูกาลที่เหมาะสม ช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง

4. ผลพลอยได้การมีส่วนร่วมนั้น จะก่อให้เกิดการรวมพลัง ที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพเป็นตัวของตนเองมากขึ้นเพียงใด รวมทั้งผลในแง่สร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีในมวลสมาชิกของชุมชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527: 186) ได้เสนอว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนยังประกอบด้วยเงื่อนไข 3 ประการดังนี้ ประการแรก ประชาชนต้องมีอิสระในการที่จะตัดสินใจเข้าร่วม ประการที่สอง ประชาชนต้องมีความพร้อมที่จะเข้าร่วม และประการที่สาม ประชาชนต้องมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วม นอกจากนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ยังได้เสนอว่าลักษณะการมีส่วนร่วมมีลักษณะที่แสดงออกมา 3 ประการคือ ประการแรก ระดับการเป็นสมาชิก ประการที่สอง ระดับการเป็นกรรมการ และประการที่สาม ระดับการเข้าร่วมวงเงินบริจาค ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2534: 6) ได้เสนอหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ 8 ประการ ดังนี้ ประการแรก ร่วมทำการค้นคว้าศึกษาปัญหา สาเหตุ และความต้องการของชุมชน ประการที่สอง ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบ วิธีการแก้ไข หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เสนอ ประการที่สาม ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ประการที่สี่ ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ประการที่ห้า ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน ประการที่หก ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ประการที่เจ็ด ร่วมลงทุนตามขีดความสามารถของตนเอง ร่วมปฏิบัติตามโครงการหรือกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย และประการสุดท้าย ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล ช่อมบารุง และรักษาโครงการให้ใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

สำหรับหลักการและแนวทางการพัฒนาของประชาชนให้มีส่วนร่วม ต้องยึดหลักดังนี้ ประการแรก ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้น ประการที่สอง กิจกรรมต้องดำเนินในลักษณะกลุ่ม สร้างพลังกลุ่มที่จะรับผิดชอบร่วมกันปลูกฝัง

ทักษะและพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ประการที่สาม ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถที่จะพึ่งตนเอง สามารถทำต่อไปได้เอง เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง ประการที่สี่ กิจกรรมที่จะนำไปในชุมชนต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ประการที่ห้า เริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชนเป็นผู้บุกเบิก และชักนำชาวบ้าน ประการที่หก ขั้นตอนการดำเนินงานต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ

เจมส์ คีดี ปิ่นทอง (2527: 271) ได้แบ่งขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2526: 126) ได้ระบุว่าการพัฒนาชนบทของรัฐบาลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และ 6 มีแนวความคิดในการให้ความสำคัญกับการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทซึ่งยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาเท่าที่ควร ความพยายามดังกล่าวรัฐบาลได้ถือว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนและการมุ่งเน้นความเสมอภาคกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเองมากที่สุดเป็นหลักการที่สำคัญในการดำเนินงานพัฒนาชนบท

ภาคสรุป

(Overview)

การวางแผนนับเป็นหัวใจขององค์กรทุกองค์กร และองค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การวางแผนถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่โดยมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยรองรับ และให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการจัดการวางแผน ดังนั้นจากสาระสำคัญที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่าระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2541 ได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาตำบล เพื่อให้การบริหารการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดและการพัฒนาอำเภอตามแนวทางการบริหารการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยแผนพัฒนาตำบลนี้จะส่งผลต่อการบริหารงานในตำบล ได้ดังนี้

1. เป็นการส่งเสริมให้คณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ และข้าราชการที่ปฏิบัติงานภายในตำบลได้รู้จักร่วมกันคิดและวางแนวทางในการแก้ไขปัญหารวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้ด้วยตนเองอันจะทำให้สามารถมองภาพปัญหาได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาอำเภออย่างเป็นเอกภาพ

2. การตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะสามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้นจากการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในขั้นตอนต่างๆ เช่น ขั้นตอนแผนอัตรากำลัง การบริหาร ขั้นตอนพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประชาชนจะสามารถตรวจสอบและติดตามการจัดทำแผนพัฒนาตำบลได้จากตัวแทนที่ได้เลือกเข้าไปทำหน้าที่ทั้งในฝ่ายสภาและฝ่ายบริหาร

3. แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี และแผนพัฒนาตำบลประจำปีจะแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนในการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในส่วนที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเอง และที่ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ (กรมการปกครอง, 2540: 4-9)

เมื่อแผนพัฒนาตำบลมีความสำคัญดังกล่าว ความพร้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2541 ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการจัดทำแผนงานโครงการ และข้อบังคับงบประมาณจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจะต้องได้รับการแก้ไขหากความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในด้านต่าง ๆ ยังมีความพร้อมไม่เต็มที่ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาตำบลในท้ายที่สุด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดวิธีการวิจัยและแผนงานวิจัย ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Study)

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ที่เกี่ยวข้องกับการมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการนำแผนไปใช้ที่ได้กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2541 เหตุผลที่เลือกหน่วยการศึกษาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น เพื่อดำเนินการวิจัยคือ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 4 มีรายได้ในแต่ละปีค่อนข้างมาก ดังนั้นแผนพัฒนาตำบลจึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณ และการนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ที่ผ่านมาการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และการนำแผนไปใช้ยังไม่ได้รับการให้ความสำคัญจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาตำบลประจำปี พ.ศ.2543 ที่ผ่านมา

2. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา โดยเห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น จึงสมควรศึกษาว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็นทั้งหมด และที่ได้

รับการเลือกตั้งนั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมากน้อย แะไหน

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

(The Respondents)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ที่ได้รับการเลือกตั้งจากหมู่บ้านต่างๆ จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 32 คน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 37 และได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรดังกล่าวทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทุกคนสามารถเก็บข้อมูลได้ และมีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างสม่ำเสมอ

ตัวแปรและการวัดตัวแปร

(Variables and Measurement)

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูลทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่

เพศ หมายถึง เพศชายหรือเพศหญิง ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงถึงความแตกต่างกันของผู้ให้ข้อมูล

อายุ หมายถึง จำนวนปีของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวันบันทึกข้อมูล ถ้าเกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิทางการศึกษาขั้นสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการศึกษาทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน หรือสถานศึกษาที่รัฐให้การรับรอง ได้แก่ การศึกษาในระบบ (formal education) และนอกระบบ (informal education)

สถานภาพการสมรส หมายถึง สถานภาพการครองตนเป็นโสด การมีครอบครัวหรือแต่งงานแล้ว หรืออยู่ในสถานภาพหย่าร้างของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 32 คน

อาชีพ หมายถึง อาชีพที่ทำเป็นประจำของผู้ให้ข้อมูล

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ในปัจจุบันที่เป็นเงินสดของผู้ให้ข้อมูล เงินเดือน เงินรายได้พิเศษนอกเหนือจากเงินเดือนเป็นจำนวนบาท ทั้งนี้ไม่รวมค่าตอบแทนที่ได้รับ เป็นรายเดือนจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล หมายถึง ระดับคะแนนที่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 32 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2541 ใน 3 ด้านดังนี้

1. ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ และขั้นตอน รวมทั้งระเบียบ กฎหมายของการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดง ความรู้ความเข้าใจได้โดยการเลือกตอบตามแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบทดสอบจะมีคำถาม และคำตอบที่มีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบมี 20 ข้อความ หากตอบถูก จะได้ 1 คะแนน หากตอบผิดไม่ได้คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบไปรวมกัน แล้วจึงให้ความหมายของค่าคะแนนดังนี้

คะแนนระหว่าง	มีศักยภาพ
16 – 20	ระดับมากที่สุด
11 – 15	ระดับมาก
6 – 10	ระดับน้อย
1 - 5	ระดับน้อยที่สุด

2. ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุน และส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถ แสดงความรู้ ความเข้าใจได้ โดยการเลือกตอบตามแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบทดสอบจะมี คำถามและคำตอบที่มีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบมี 11 ข้อความ หากตอบถูกจะได้ 1 คะแนน หากตอบผิดไม่ได้คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ ไปรวมกันแล้วจึงให้ความหมายของค่าคะแนนดังนี้

คะแนนระหว่าง	มีศักยภาพ
9 ขึ้นไป	ระดับมากที่สุด
6 - 8	ระดับมาก
3 - 5	ระดับน้อย
1 - 2	ระดับน้อยที่สุด

3. ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนพัฒนาหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการพัฒนาตำบล หรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการจัดทำแผนงาน โครงการและข้อบังคับงบประมาณ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความรู้ความเข้าใจได้โดยการเลือกตอบตามแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบทดสอบจะมีคำถามและคำตอบที่มีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบมี 9 ข้อความ หากตอบถูกจะได้ 1 คะแนน หากตอบผิดไม่ได้คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบไปรวมกันแล้วจึงให้ความหมายของค่าคะแนนดังนี้

คะแนนระหว่าง	มีศักยภาพ
7 ขึ้นไป	ระดับมากที่สุด
5 - 6	ระดับมาก
3 - 4	ระดับน้อย
1 - 2	ระดับน้อยที่สุด

สรุปภาพรวมเกี่ยวกับศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีด้านที่เก็บรวบรวมข้อมูล 3 ด้านคือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปของการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ และขั้นตอนรวมทั้งระเบียบกฎหมายของการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนพัฒนาหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการพัฒนาตำบล หรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการจัดทำแผนงาน โครงการและข้อบังคับงบประมาณ โดยผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบทั้งหมดจาก 3 หัวข้อข้างต้นมารวมกันเป็น 40 ข้อความ จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบมารวมกันทั้งหมดแล้วจึงให้ความหมายของค่าคะแนนดังนี้

คะแนนระหว่าง

มีศักยภาพ

31 – 40

ระดับมากที่สุด

21 – 30

ระดับมาก

11 – 20

ระดับน้อย

1 – 10

ระดับน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(The Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถามและแบบทดสอบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด (close-ended question) สำหรับแบบทดสอบเป็นการออกข้อสอบเป็นแบบให้เลือกตอบ (multiple choices) ซึ่งมีคำถามและคำตอบให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือก และได้แบ่งแบบสอบถามและแบบทดสอบออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีด้านที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ด้านคือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปของการวางแผนที่เกี่ยวกับการความหมายความสำคัญวัตถุประสงค์ และขั้นตอนรวมทั้งระเบียบกฎหมายของการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารแผนพัฒนาหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการพัฒนาตำบล หรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการจัดทำแผนงาน โครงการและข้อบังคับงบประมาณ

การทดสอบเครื่องมือ (Pre-testing of the Instruments)

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของคำถามซึ่งศึกษาจากระบวนการทั้งหมดของการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล แล้วได้สร้างแบบทดสอบให้เลือกตอบจำนวน 40 ข้อความ โดยได้กระจายคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหา และให้มีลักษณะในการวัดระดับความรู้ความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วนำแบบทดสอบดังกล่าวไปทดสอบความตรงในเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบทดสอบเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ที่ทำการปกครองอำเภอเพื่อพิจารณาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ตามความข้อเสนอ หลังจากนั้นจึงนำแบบทดสอบดังกล่าวไปทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยทดสอบกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนอกพื้นที่จำนวน 5 คน อีกครั้ง เพื่อให้แบบทดสอบดังกล่าวมีความเชื่อมั่นสูง ผลที่ได้มีความคงที่ (stability) มีความถูกต้อง (accuracy) และไม่เปลี่ยนแปลง (consistency) (นำชัย ทนุผล, 2540: 94) จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์หาค่าสนิทยภายใน (internal consistency) แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) (นำชัย ทนุผล, 2540: 97-98) ผลการทดสอบ พบว่าค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 0.70 แสดงว่าแบบทดสอบที่ใช้สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มีความเที่ยงน่าเชื่อถืออยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยให้ผลความแม่นยำมีความน่าเชื่อถือได้สูง

วิธีการรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามและแบบทดสอบแจกให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทดสอบ คือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ทั้ง 32 คน โดยได้ขอความร่วมมือในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะใช้เวลาภายหลังการประชุมเพื่อทดสอบ นอกจากนี้ยังได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ของสำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลตามแบบทดสอบครบถ้วนแล้วได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง จากนั้นจึงนำมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package of the Social Science: SPSS/PC⁺) โดยใช้ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าความถี่ (frequency count) และค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะทั่วไปของผู้ตอบข้อทดสอบ ตลอดจนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) หรือค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation /SD) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และวัดการกระจายของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดจำนวน 32 คน การนำเสนอผลงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางข้อมูลประกอบคำบรรยาย และความเรียงเป็นตอนๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาโดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ และรายได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งปรากฏผลดังต่อไปนี้

เพศ เป็นลักษณะที่แตกต่างกันของผู้ให้ข้อมูล จากผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.75) เป็นเพศชาย ร้อยละ 6.25 เป็นเพศหญิง จากผลการวิจัยพบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็นส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง สาเหตุเนื่องจากเพศชายมีความสนใจทางด้านการเมืองมากกว่าเพศหญิง ซึ่งอาจดูได้จากข้อมูลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอไชยปราการ พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2544 รวม 3 ครั้ง มีผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน 188 คน เป็นเพศชาย จำนวน 175 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 13 คน ผลการเลือกตั้งมีผู้ได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด 80 คน เพศชายได้รับการเลือกตั้ง

จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 96.25 และเพศหญิงได้รับการเลือกตั้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 (สำนักงานปกครองอำเภอไชยปราการ, 2544: 3) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอไชยปราการเพศชายจะสมัครรับเลือกตั้งและได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าเพศหญิง เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่าจำนวนเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง จึงมีผลให้เพศชายมีโอกาสดำเนินการเลือกตั้ง มากกว่า

อายุ หมายถึง จำนวนปีของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ ตั้งแต่แรกเกิด จนถึงวันบันทึกข้อมูล ถ้าเกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี ผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 43 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลมีอายุมากที่สุด 64 ปี และน้อยสุด 29 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.92 ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 40.60) มีอายุระหว่าง 36-45 ปี รองลงมาร้อยละ 31.30 มีอายุระหว่าง 46-55 ปี ร้อยละ 18.80 มีอายุระหว่าง 25-35 ปี และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 9.30 มีอายุระหว่าง 56 ปี ขึ้นไป จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี นับได้ว่าเป็นช่วงอายุของผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน เป็นวัยที่กำลังทำงาน เป็นวัยที่มีความคิด มีความรอบคอบในการทำงาน เป็นบุคคลที่มีฐานะครอบครัวที่มั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการปกครอง (2543ก: 182) ที่ตราเป็นพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ.2542 มาตรา 9(1) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งแต่พระราชบัญญัติมิได้กำหนดอายุขั้นสูงสุดของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้จึงทำให้ผู้ที่มีอายุสูงมากสมัครเข้ารับ การเลือกตั้งและได้รับการเลือกตั้งด้วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้มีอายุค่อนข้างที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลให้ผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย ขั้นตอน และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่แตกต่างกันด้วย

สำหรับ อุณดา นพคุณ อังในสุนิลา ทนุผล (2533: 29) ระบุว่าเป็นช่วงของชีวิตการทำงานสร้างตัวเป็นขั้นตอนในชีวิตการงานเริ่มเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานตั้งแต่นิสัย ใจคอของผู้ร่วมงานตลอดจนกฎเกณฑ์บรรทัดฐานต่างๆ เป็นช่วงของการต่อสู้เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิต่างทางการศึกษาขั้นสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน หรือสถานศึกษาที่รัฐให้การรับรองได้แก่การศึกษาในระบบ (formal education) และนอกระบบ (informal education) จากผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่ำสุดในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ประถมศึกษา ปีที่ 4 จำนวนเท่ากันคือร้อยละ 25.00 ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติ

สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้ว่าต้องจบการศึกษาระดับใด (กรรมการปกครอง, 2543ก: 143) ฉะนั้นบุคคลที่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่ได้เรียนหนังสือเลยก็มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ สอดคล้องกับ นิรนาม (2541: 33) ระบุว่าตาม “ข้อมูลสภาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี 2541” ซึ่งกองการส่วนตำบล กรรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำขึ้น โดยการสำรวจข้อมูลแบบสุ่ม พบว่าสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้ง ไม่จบการศึกษา ร้อยละ 0.79 ป. 1 – ป. 4 ร้อยละ 59.80 ป. 5 – ป. 7 ร้อยละ 14.70 ม.ศ. 1 – ม.ศ. 5 ร้อยละ 14.90 ม. 1 – ม. 6 ร้อยละ 12.40 ปวช. ปวส. อนุปริญญา ร้อยละ 4.05 ปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 0.66 จากผลการวิจัย อาจกล่าวได้ว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ

สถานภาพการสมรส จากผลการวิจัยในตารางที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพการสมรส พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.60) เป็นผู้สมรสแล้ว และร้อยละ 9.40 หย่าร้าง ซึ่งข้อมูล ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่สมรสแล้วส่วนมากจะได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะคนในชุมชนมองว่าบุคคลที่สมรสมีครอบครัวเป็นหลักเป็นฐาน และมีอายุ ก่อนข้างมากมักจะได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้นำ สอดคล้องกับ เฉลียว ยังวันทวัฒนา อ้างใน ณัฐนรี ศรีทอง (2543: 73) กล่าวว่าคนในชนบทมักเลือกผู้นำที่มีอายุค่อนข้างมากและแต่งงานเป็น หลักเป็นฐานแล้ว ทั้งนี้ย่อมเป็นหลักประกันได้อย่างหนึ่งว่าผู้ที่ตนเลือกเป็นผู้นำนั้นเป็นผู้มีภาระ และหน้าที่อยู่ฉะนั้นจึงน่าจะมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและตำบล

อาชีพ หมายถึง อาชีพที่ทำเป็นประจำของผู้ให้ข้อมูล ผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.50) ประกอบอาชีพด้านการเกษตร รองลงมาร้อยละ 21.90 ประกอบอาชีพค้าขาย และร้อยละ 15.60 ประกอบอาชีพรับจ้าง เหตุที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพเกษตรกรรมเนื่องจากสภาพพื้นที่ของอำเภอไชยปราการมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำจึงมีความ เหมาะสมในการทำการเกษตร จากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรเป็นหลัก

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ในปัจจุบันที่เป็นเงินสดของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เงินเดือน เงินรายได้พิเศษนอกเหนือจากเงินเดือนเป็นจำนวนบาท ทั้งนี้ไม่รวมค่าตอบแทนที่ได้รับ เป็นรายเดือนจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จากผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้สูงสุด 20,000 บาทต่อเดือน และมีรายได้ต่ำสุด 2,000 บาทต่อเดือน โดยผู้ให้ ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40.70) มีรายได้ระหว่าง 2,000-3,000 บาทต่อเดือน รองลงมาร้อยละ 21.80 เท่ากัน มีรายได้ระหว่าง 3,001-4,000 บาทต่อเดือน และระหว่าง 4,001-5,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 12.50 มีรายได้ระหว่าง 6,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป และ

อีกร้อยละ 3.20 มีรายได้ระหว่าง 5,001–6,000 บาทต่อเดือน สำหรับรายได้เฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูล คือ 4,753 บาทต่อเดือน และมีค่าความแปรปรวน 3,454.27 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างกัน ในด้านรายได้ของผู้ให้ข้อมูล เมื่อพิจารณาถึงรายได้ของครอบครัวข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ 1-2 ในปี พ.ศ.2540 พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 10,583 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2542: 145) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับรายได้ของผู้ให้ข้อมูลที่เท่ากับ 4,753 บาทต่อเดือน จึงสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ยในระดับน้อย เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีอาชีพก้นเกษตรกรรมซึ่ง มีผลผลิตที่ไม่แน่นอนและราคาพืชผลตกต่ำในระยะเวลาที่ผ่านมา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม	ผู้ให้ข้อมูล (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	30	93.75
หญิง	2	6.25
อายุ		
25 – 35 ปี	6	18.80
36 – 45 ปี	13	40.60
46 – 55 ปี	10	31.30
56 ปีขึ้นไป	3	9.30
$\mu = 43.37 \quad \sigma = 5.92 \quad R = 29 - 64$		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม	ผู้ให้ข้อมูล (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	8	25.00
ประถมศึกษาปีที่ 6	8	25.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	8	25.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	8	25.00
สถานภาพการสมรส		
สมรส	29	90.60
หย่าร้าง	3	9.40
อาชีพ		
การเกษตร	20	62.50
ค้าขาย	7	21.90
รับจ้าง	5	15.60
รายได้		
2,000 – 3,000 บาท	13	40.63
3,001 – 4,000 บาท	7	21.87
4,001 – 5,000 บาท	7	21.87
5,001 – 6,000 บาท	1	3.13
6,001 บาทขึ้นไป	4	12.50
$\mu = 4,753.12 \quad \sigma = 3,454.27 \quad R = 2,000 - 20,000$		

ตอนที่ 2 ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็นในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลหมายถึงการที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2541 โดยผู้วิจัยได้กำหนดข้อความจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านแนวความคิดทั่วไปของการจัดทำแผนพัฒนาตำบลจำนวน 20 ข้อความ ด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลจำนวน 11 ข้อความ และด้านกระบวนการบริหารแผนพัฒนาและการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ จำนวน 9 ข้อความ ด้านศักยภาพรวมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รวมจำนวนทั้งหมด 40 ข้อความ หากตอบถูกจะได้ 1 คะแนน หากตอบผิดไม่ได้คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบไปรวมกัน แล้วจึงให้ความหมายของค่าคะแนนแต่ละด้านดังนี้

1. ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

จำนวนคะแนน	ศักยภาพ
16 – 20	ระดับมากที่สุด
11 - 15	ระดับมาก
6 - 10	ระดับน้อย
1 - 5	ระดับน้อยที่สุด

2. ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและ
ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

จำนวนคะแนน	ศักยภาพ
9 ขึ้นไป	ระดับมากที่สุด
6 - 8	ระดับมาก
3 - 5	ระดับน้อย
1 - 2	ระดับน้อยที่สุด

3. ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนพัฒนาหรือการนำ
แผนพัฒนาตำบลไปใช้

จำนวนคะแนน	ศักยภาพ
7 ขึ้นไป	ระดับมากที่สุด
5 - 6	ระดับมาก
3 - 4	ระดับน้อย
1 - 2	ระดับน้อยที่สุด

4. ศักยภาพรวมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหาร
ส่วนตำบล

จำนวนคะแนน	ศักยภาพ
31 - 40	ระดับมากที่สุด
21 - 30	ระดับมาก
11 - 20	ระดับน้อย
1 - 10	ระดับน้อยที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ปรากฏผลในแต่ละด้านดังนี้

2.1 ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

การวางแผนนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารองค์กร การวางแผนมีความสำคัญคือเป็นการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและกระบวนการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตำบล ผลการวิจัยในตารางที่ 2 พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็นมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 53.12) มีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลระดับน้อย ร้อยละ 40.63 มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก และร้อยละ 6.25 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด

เหตุผลที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าครึ่งมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลระดับน้อย อาจเป็นเพราะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่สูงมากนักซึ่งจากผลการวิจัยในตาราง ที่ 1 เกี่ยวกับระดับการศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีการศึกษาสูงสุดเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบกับอาชีพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีอาชีพด้านการเกษตร และมีรายได้น้อย ดังนั้นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพมากกว่าที่จะมีเวลา来ศึกษาเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งไว้ว่าต้องจบการศึกษาระดับใด (กรมการปกครอง, 2543: 143)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระดับศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ศักยภาพ	ผู้ให้ข้อมูล (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมากที่สุด	-	-
ระดับมาก	13	40.63
ระดับน้อย	17	53.12
ระดับน้อยที่สุด	2	6.25
รวม	32	100.00

2.2 ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละคนเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง คือที่อยู่อาศัย ต่องานต่ออาชีพ ต่อกลุ่มและต่อสังคม ทำให้มีโอกาสเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติเป็นการเพิ่มความสามารถและความชำนาญให้มากยิ่งขึ้น โอชา จันทร์สว่าง อ้างใน ชาดิชาข มณีกาญจน์ (2538: 36) ผลการวิจัยในตารางที่ 3 พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็นกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 56.46) มีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลระดับมาก รองลงมาร้อยละ 37.50 มีศักยภาพระดับน้อย และร้อยละ 3.12 เท่ากัน มีศักยภาพระดับมากที่สุดและน้อยที่สุดตามลำดับ

เหตุผลที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มใหญ่มีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลนั้นอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลกระจายอำนาจการปกครองให้กับประชาชนมากขึ้น ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมจะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างแท้จริง ศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการเผยแพร่อุดมการณ์แผ่นดินธรรมและแผ่นดินทอง อ้างใน ปลื้มคำ (2544: 29) ได้กล่าวถึง

ลักษณะการมีส่วนร่วมว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือแก้ปัญหาในหมู่บ้าน / ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการ / กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในการดำเนินการ / ดำเนินการร่วมกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ / แก้ไขปรับปรุงงานที่ทำ และมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ / บริการ ดังนั้น การที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีศักยภาพมากด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนก็จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาไปสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วน (ร้อยละ 37.50 และ 3.12) มีส่วนร่วมในระดับน้อยและน้อยที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่านี้ยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าจะอำนวยความสะดวกให้แก่ตนเองและสังคมอย่างไร

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระดับศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ศักยภาพ	ผู้ให้ข้อมูล (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมากที่สุด	1	3.12
ระดับมาก	18	56.26
ระดับน้อย	12	37.50
ระดับน้อยที่สุด	1	3.12
รวม	32	100.00

2.3 ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนพัฒนาหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้

การนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการพัฒนาตำบล หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่จะนำแผนพัฒนาตำบลไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนตามที่ได้วางแผนไว้ การนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการจัดทำแผนงาน โครงการ และข้อบังคับงบประมาณ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่จะจัดทำข้อบังคับงบประมาณ แผนงาน โครงการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาตำบล และเป็นไปตามกฎหมายกรมการปกครอง (กรมการปกครอง, 2543ก: 25) ผลการวิจัยในตารางที่ 4 พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 46.88) มีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนพัฒนาหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ระดับมาก ร้อยละ 34.38 มีศักยภาพระดับมากที่สุด ร้อยละ 15.62 มีศักยภาพระดับน้อย และร้อยละ 3.12 มีศักยภาพระดับน้อยที่สุด เหตุผลที่สมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลกลุ่มใหญ่มีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนพัฒนา หรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในระดั้มากและระดับมากที่สุด อาจกล่าวได้ว่าเมื่อสมาชิกสภา องค์การบริหาร ส่วนตำบลได้เข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนแล้วย่อมมีความรู้สึกผูกพันในความเป็นเจ้าขององค์กรและมีความรู้ความเข้าใจในการที่จะทำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ ซึ่ง Cohen and Uphoff อ้างใน เอื้ออิสรา หงส์หิรัญ (2544: 11) ได้กล่าวว่าการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่างๆ มีส่วนที่จะกระตุ้น ส่งเสริม หรือยับยั้งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ถ้าโครงการใดที่มีวิธีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเกิดจากความต้องการของชุมชน หรือเกิดจากความคิดริเริ่มของชุมชนเองซึ่งประชาชนมองเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนก็จะมีแรงจูงใจสมัครใจเข้าร่วม

การมีส่วนร่วมแบบประชาชนมีอำนาจ (empowerment) ซึ่งเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างสมบูรณ์ที่สุด เป็นรูปแบบของการการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีศักดิ์ศรีและมีอำนาจในทุกมิติทุกขั้นตอน ตลอดกระบวนการขององค์กรและกระบวนการซึ่งเพื่อที่จะได้มีซึ่งอำนาจดังกล่าวประชาชนจะต้องสามารถควบคุมอย่างเบ็ดเสร็จ (citizen control) ในโครงการหรือสถาบันรวมทั้งกระบวนการตัดสินใจและการบริหารจัดการมีส่วนร่วมในทุกๆ มิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมต้องนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตย ความสมานฉันท์ และการเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมควอยู่ในรูปแบบของ “การกำหนดหนทางร่วม”(codetermination) กับบุคคลภายนอกซึ่งประชาชนผู้เข้าร่วมสร้างความหมายใหม่ให้เกิดขึ้นด้วยข้อต่อรองของพวกเขาเอง (their own terms) โดยการเสวนาร่วมซึ่งเป็นผลมาจากหลักการพื้นฐานของการออกแบบ และวิธีวิจัยในกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั่นเอง (อารีวัฒน์ อรุณสิทธิ์, 2544: 60)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระดับศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้

ศักยภาพ	ผู้ให้ข้อมูล (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมากที่สุด	11	34.38
ระดับมาก	15	46.88
ระดับน้อย	5	15.62
ระดับน้อยที่สุด	1	3.12
รวม	32	100.00

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 2) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ร้อยละ 65.62 มีศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลระดับมาก และร้อยละ 34.38 มีศักยภาพในระดับน้อย รายละเอียดดังตารางที่ 5 ผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีระดับศักยภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งมีเพียงสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการพัฒนาระดับความรู้ความเข้าใจทั้ง 3 ด้าน คือด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพไปสู่ระดับมากที่สุดต่อไป เพื่อให้การวางแผนพัฒนาตำบลในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวบรรลุจุดมุ่งหมายต่อไป

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระดับศัทยภาพรวมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น

ศัทยภาพ	ผู้ให้ข้อมูล (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมากที่สุด	-	-
ระดับมาก	21	65.62
ระดับน้อย	11	34.38
ระดับน้อยที่สุด	-	-
รวม	32	100.00

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

(SUMMARY AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการศึกษา

(Summary)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อทราบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย ขั้นตอน กระบวนการจัดทำแผน และให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพื่อทราบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กระบวนการบริหารแผนพัฒนา และการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ประโยชน์

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการเลือกตั้งจากหมู่บ้านต่างๆ จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บรวบรวมจากประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทางวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม แบบทดสอบเป็นแบบให้เลือกตอบจำนวน 40 ข้อความ โดยนำแบบทดสอบไปทดสอบความตรงในเนื้อหา (content validity) และทดสอบความเที่ยงหรือความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (reliability) โดยทดสอบกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนอกพื้นที่ จำนวน 5 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าสหภายใน (internal consistency) แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 0.70 การรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามและแบบทดสอบแจกให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบเมื่อการประชุมสภาองค์การบริหาร

ส่วนตำบล จากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS⁺)

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 93.75 เป็นเพศชาย ร้อยละ 6.25 เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำสุด 29 ปี อายุสูงสุด 64 ปี โดยอายุเฉลี่ย 43 ปี ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 25 เท่ากัน สถานภาพการสมรสพบว่า ร้อยละ 90.60 สมรสแล้ว ร้อยละ 9.40) หย่าร้าง อาชีพ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 62.50 มีอาชีพด้านการเกษตร รองลงมาคือค้าขายและรับจ้างตามลำดับ ส่วนรายได้เฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลเท่ากับ 4,753 บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2 ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ได้พิจารณาครอบคลุมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอ ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีศักยภาพในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับต่ำ ในเรื่องระเบียบกฎหมาย ขั้นตอน และกระบวนการของการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เนื่องจากเรื่องระเบียบกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่เท่านั้น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตนเองจึงทำให้ไม่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องเร่งกระตุ้นให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงจึงต้องมีการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนา

2. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก เนื่องจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และการจัดทำแผนพัฒนาอื่นๆ หลายครั้ง เช่น ร่วมประชาคมหมู่บ้าน ร่วมประชาคมตำบล เพื่อจัดทำแผนพัฒนาจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก เพื่อให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพระดับมากยิ่งขึ้นจึงต้องมีการพัฒนามากขึ้น

3. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลนับได้ว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ เช่น การพิจารณาโครงการเพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ การจัดทำข้อบังคับงบประมาณตามแผนงาน ตลอดจนการติดตามตรวจสอบ และการประเมินผล ซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำไปปฏิบัติในพื้นที่ตลอดมาจึงมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก เพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ดียิ่งขึ้น ต้องได้รับศึกษาเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น

4. ศักยภาพโดยรวมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลระดับมาก ทั้งนี้สืบเนื่องจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการวางแผนต่าง ๆ กับหน่วยงานอื่นๆ หลายครั้ง เช่น ร่วมกับสาธารณสุขอำเภอจัดทำประชาคมตำบลเพื่อจัดทำแผนด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในตำบล ร่วมกับพัฒนาชุมชนอำเภอเพื่อวางแผนจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เป็นคณะกรรมการร่วมตรวจงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีศักยภาพระดับมากที่สุด ต้องมีการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

(Recommendations)

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงศักยภาพสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ในการที่จะพัฒนาศักยภาพสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุน

และส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร แผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

1.1 ผลการวิจัยความรู้ความเข้าใจด้านแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และระเบียบกฎหมาย ของการวางแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่ามีความรู้ความเข้าใจระดับต่ำ ดังนั้นประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการฝึก อบรมการสัมมนาเชิงวิชาการ และควรให้มีการทดลองปฏิบัติจริงเพื่อเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ใหม่ให้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การฝึกอบรม การสัมมนา ต้องเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล มาเป็นวิทยากร และควรจัดฝึกอบรมสัมมนาทุกปีๆ ละไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง หลังจากนั้นต้องมีการประเมินผลด้วย

1.2 การฝึกอบรม การสัมมนา เป็นการเพิ่มศักยภาพให้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลมากขึ้นเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุดได้ ดังนั้นควรให้เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนการคลัง หัวหน้าส่วนโยธา ควรทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการอธิบาย แนะนำ ชี้แจง ระเบียบกฎหมาย ที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำเป็นต้องรู้และต้องปฏิบัติเป็นประจำ เช่น แนะนำขั้นตอนการจัดทำแผน การเขียนโครงการ เป็นต้น

1.3 ผู้อำนวยการกองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ควรจัดทำคู่มือเกี่ยวกับด้านแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และระเบียบกฎหมาย ของการวางแผนพัฒนาตำบล แจกให้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน สำหรับการแก้ไขปัญหาระยะยาว ผู้อำนวยการกองราชการส่วนตำบล ควรนำระเบียบกฎหมายที่มีผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพต่ำเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาปรับปรุง แก้ไข เช่น การกำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ที่ต้องจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างต่ำ เป็นต้น

2. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

2.1 ผลการวิจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ระบุว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับมากแต่ไม่ถึงระดับมากที่สุด ดังนั้นการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในแต่ละปี ประสานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรชักชวนหรือชี้แจงให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมและให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ตลอดจนเชิญตัวแทนขององค์กรต่างๆ เข้าร่วมด้วย เช่นเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านในตำบล พระสงฆ์ ชาวชน สตรี เอ็นจีโอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพราะทุกคนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และผลกระทบที่จะตามมา

2.2 เพื่อให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการกระตุ้นให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแสดงความคิดเห็นและความต้องการออกมาโดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดการแสดงความคิดเห็นเพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนว่าต้องการอะไรบ้างและต้องการอย่างไร จะนำไปสู่แนวทางการวางแผนที่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

3. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

3.1 ผลการวิจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผน หรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ ทราบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาความรู้ความเข้าใจไปสู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะทำให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบริหารแผนหรือนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นการจัดทำข้อบังคับตำบลว่าด้วยเรื่องงบประมาณรายจ่ายประจำปี ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับตำบล แผนพัฒนาระดับอำเภอ แผนพัฒนาระดับจังหวัด เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งจะทำให้การพัฒนามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

3.2 การช่วยทำให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ ประสานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไปศึกษาดูงานในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความเข้มแข็งแล้ว เพื่อให้ได้รับประสบการณ์และได้รับความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น และควรให้ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนา

หมู่บ้านประจำปีด้วย ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนมากยิ่งขึ้น

4. ด้านศักยภาพโดยรวมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 ผลการวิจัยศักยภาพโดยรวมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล พบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก แต่ไม่ถึงระดับมากที่สุดเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้อำนวยการกองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ควรประสานงานและร่วมมือกับผู้บริหารสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา เพื่อจัดให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรองค์การบริหารส่วนตำบล โดยจัดให้มีการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นต้นไป เป็นการเตรียมผู้นำให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคต

4.2 ผู้อำนวยการกองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ควรประสานงานและร่วมมือกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาในภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ เพื่อจัดให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรองค์การบริหารส่วนตำบลในสาขาที่เกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์ กฎหมาย และการพัฒนาชุมชน โดยจัดโครงการพิเศษสำหรับให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าศึกษาต่อ โดยออกกระเบียบให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(Recommendations of Further Study)

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะกลุ่มประชากรซึ่งมีอยู่กลุ่มเดียว ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาประชากรหลาย ๆ กลุ่มและประชากรควรอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นหนึ่ง กับองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นห้า ถึงศักยภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความแตกต่างกัน

2. ขณะที่ทำวิจัยครั้งนี้เป็นช่วงที่หน่วยงานต่างๆ กำลังถ่ายโอนภารกิจมาให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจต้องถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการถ่ายโอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาถึงความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะรับโอนภารกิจมาบริหารจัดการเองโดยศึกษาความพร้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความพร้อมเพียงใด

3. การศึกษาเพิ่มเติมเรื่องนี้ ควรศึกษาถึงผลกระทบของการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้ในการพัฒนาตำบล ซึ่งมีผลกระทบต่อตำบลและต่อประชาชนเป็นอย่างไร

บรรณานุกรม

(Bibliography)

กรมการปกครอง. 2539. คู่มือพนักงานส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

_____. 2540. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

_____. 2541. คู่มือพนักงานส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

_____. 2542. เอกสารประกอบการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

_____. 2543ก. คัมภีร์ อบต (ฉบับรวมกฎหมายท้องถิ่น ยุค 2000). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิชการพิมพ์.

_____. 2543ข. คู่มือปฏิบัติงานเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2526. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.

ชาติชาย มณีกาญจน์. 2538. ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการจัดการกองทุนหมุนเวียน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ณัฐนรี ศรีทอง. 2543. การพัฒนาขีดความสามารถในการวางแผนพัฒนาตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์.

ทัศนัย พิริยาสัยสันติ. 2537. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสถาบันชุมชน: กรณีศึกษา
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทุ่งม่วง จังหวัดสุรินทร์. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธีรา หมั่นบาล. 2538. การจัดการทรัพยากรสำหรับการพัฒนาในชุมชนชนบท. เชียงใหม่:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นำชัย ทนุผล. 2540. วิธีการเตรียมโครงการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่สาม). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นิรนาม. 2541. "ต้องเร่งคุณภาพ อบต." มติชน. 6, 35 (1-15 กันยายน): 33.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. สังกัปปะและสารัตถะของค่ายเยาวชน. กรุงเทพมหานคร:
กองพัฒนาเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

ปติดา กำคำ. 2544. ความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน อำเภอเพ็ญเมืองราย
จังหวัด เชียงราย. เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2534. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร:
กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539. เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการ
(หน่วยที่ 1-8). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

รัฐสภา. 2543. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร: รัฐสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

สำนักงานปกครองอำเภอไชยปราการ. 2544. ข้อมูลการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอไชยปราการ: จังหวัดเชียงใหม่.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2542. ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สยามศิลป์การพิมพ์.

สุเทพ แสนมงคล. 2543. การก่อตัวของ "ความสัมพันธ์เชิงหนี้สิน" ในหมู่ชาวนาผู้ผลิตพืชพาณิชย์ เขตอำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุนิสา หนูผล. 2533. การศึกษาผู้ใหญ่ทางการเกษตร. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์. 2533. รากฐานแห่งชีวิต: วัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์หมู่บ้าน.

สุวิทย์ ชี้งวรพันธุ์. 2542. ยุทธศาสตร์การบริหารงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.). (พิมพ์ครั้งที่สาม). กรุงเทพมหานคร: บริษัทเท็กซ์ แอนด์เจอร์นัลส์ จำกัด.

อติณ ทรัพย์พัฒน์, ม.ร.ว. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สักดิโสการพิมพ์.

อารีวิทย์ อรุณสิทธิ์. 2544. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้บริหารระดับตำบลในสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อำไพ อุดดาธรรม. 2542. ความเป็นประชาสังคมในการปฏิบัติการทางสังคมของชุมชนชนบทภาคเหนือไทย. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอื้ออิศรา หงส์หิรัญ. 2544. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกว้านพะแนงและพื้นที่โดยรอบ. เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามและแบบทดสอบ

แบบสอบถามและแบบทดสอบ

ความรู้ ความเข้าใจ

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น

อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

.....

คำชี้แจง

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กรุณาตอบคำถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์วิจัยครั้งนี้ (เอกสารมี 8 หน้า)

แบบสอบถามและแบบทดสอบแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง () และเติมข้อความในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ []

3

() ชาย () หญิง

2. อายุ ปี เดือน [] [] []

4 5 6 7

3. ระดับการศึกษา จบชั้น []

8

4. สถานภาพการสมรส []

9

() โสด () สมรส

() ม่าย () หย่าร้าง

5. อาชีพ []

10

6. รายได้เดือนละ บาท [] [] [] []

11 12 13 14 15

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

คำแนะนำ จงอ่านคำถามต่อไปนี้ให้เข้าใจ แล้วให้ท่านเลือกตอบคำถามในแต่ละข้อโดยทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลขหน้าข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แบบทดสอบมี 40 ข้อ ให้ท่านตอบทุกข้อ

ข้อ 1 – 20 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

1.การวางแผนพัฒนาหมายถึง []

16

- 1.การกำหนดและตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร
- 2.การที่ผู้บริหารตัดสินใจเองล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร
- 3.การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล
- 4.เป็นระเบียบที่วางไว้ให้ทุกคนปฏิบัติตาม

2.ประโยชน์ของการวางแผนพัฒนาตำบล []

17

1.ช่วยกำหนดทิศทางพัฒนาตำบล	2.เพื่อความสะดวกสบายในการปฏิบัติ
3.เพื่อนำไปให้ผู้บริหารดูจะได้สั่งการได้ถูกต้อง	4.เพื่อให้เจ้าหน้าที่ในองค์กร ได้ถือปฏิบัติ

3.วัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาตำบลคือ []

18

- 1.เพื่อป้องกันการทุจริต
- 2.เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนได้ถูกต้อง
- 3.ทำให้เกิดการประสานการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ
- 4.เพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้รับรู้

4. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลมีหลักการสำคัญอย่างไร []

19

1. ยึดตามความคิดของผู้บริหาร	2. ยึดถือตามคำสั่งของกรม
3. ยึดถือตามคำสั่งของผู้นำราชการจังหวัด	4. ยึดถือการมีส่วนร่วมของชุมชน

5. หากจะแบ่งประเภทของแผนตามระยะเวลาแล้วอาจแบ่งแผนได้กี่ประเภท

[]

20

1. 2 ประเภท	2. 3 ประเภท
3. 4 ประเภท	4. 5 ประเภท

6. การจัดทำแผนพัฒนาตำบล ต้องแบ่งกลุ่มปัญหาออกเป็นกี่ด้าน

[]

21

1. 6 ด้าน	2. 7 ด้าน
3. 8 ด้าน	4. 9 ด้าน

7. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลจำเป็นต้องมีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา เพราะอะไรจึงทำเช่นนั้น

[]

22

1. เพราะจะทำให้ดูเข้าใจง่าย	2. เพราะถูกต้องตามหลักภาษา
3. เพราะต้องการแก้ไขปัญหามีความจำเป็นและเร่งด่วนก่อน	
4. การเรียงลำดับไม่จำเป็นต้องทำได้	

8. นักวางแผนที่ดีจะมองถึงอะไรก่อน ก่อนที่จะมีการวางแผน

[]

23

1. โอกาส	2. เงินทุน
3. คน	4. อุปกรณ์

9. ทำไมต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

[]

24

1. เพื่อหาเหตุของปัญหา	2. เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา
3. เพื่อแก้ไขปัญหได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น	
4. เพื่อแยกปัญหาและเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา	

10. การจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี มีกี่ขั้นตอน

[]

25

1. 6 ขั้นตอน	2. 7 ขั้นตอน
3. 8 ขั้นตอน	4. 9 ขั้นตอน

11. คณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ต้องมีจำนวนเท่าใด

[]

26

1. มี 5 คน	2. ไม่น้อยกว่า 5 คน
3. มี 6 คน	4. ไม่น้อยกว่า 6 คน

12. ข้อมูลที่นำมาจัดทำแผนพัฒนาตำบลมีที่มาจากี่แห่ง []
27
1. 2 แห่ง 2. 3 แห่ง
3. 4 แห่ง 4. 5 แห่ง
13. ข้อมูลใดที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวางแผนพัฒนาตำบล []
28
- 1.จากคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ(กชช.2 ค.) 2.จากเร่งรัดพัฒนาชนบท(ร.พ.ช.)
3.สถิติแห่งชาติ 4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 8
14. ขั้นตอนใดคือขั้นตอนแรกของการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี []
29
1. ขั้นตั้งคณะทำงาน 2. ขั้นเก็บข้อมูล
3. ขั้นกำหนดนโยบาย 4. ขั้นกำหนดแนวทาง
15. กฎหมายใดที่กำหนดให้คณะกรรมการบริหารอปต. เป็นผู้จัดทำแผนพัฒนาตำบล []
30
1. พรบ.สภาตำบลและอปต.พ.ศ.2537 2. พรบ.สภาตำบลและอปต.พ.ศ.2538
3. พรบ.สภาตำบลและอปต.พ.ศ.2539 4. พรบ.สภาตำบลและอปต.พ.ศ.2540
- 16.การจัดทำแผนพัฒนาตำบลจะต้องจัดลำดับความสำคัญของปัญหาอย่างไร []
31
- 1.จัดตามจำนวนประชากรที่ได้รับความเดือดร้อนมากก่อน
2.จัดตามประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการก่อน
3.จัดตามความรุนแรงและจำเป็นของปัญหาก่อน 4.จัดอย่างไรก็ได้
- 17.เป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาตำบลคืออะไร []
32
- 1.ความสุขของเจ้าหน้าที่ 2.ความสุขของสมาชิก
3.ความสุขของข้าราชการในพื้นที่ 4.ความสุขของทุกคนในชุมชน
- 18.ข้อใดกล่าวถึงการจัดทำแผนพัฒนาตำบลได้ถูกต้อง []
33
- 1.แผนพัฒนาตำบลประกอบด้วยแผนประจำปีและแผน 5 ปี
2.แผนพัฒนาตำบลประกอบด้วยแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว
3.แผนพัฒนาตำบลต้องจัดทำขึ้นตามความต้องการของคณะกรรมการบริหาร
4.แผนพัฒนาตำบลประจำปีมีขั้นตอนจัดทำ 9 ขั้นตอน

19. ใครเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบล []

34

1.ผู้ว่าราชการจังหวัด	2.นายอำเภอ
3.ประธานสภา อบต.	4.คณะกรรมการบริหาร อบต.

20. คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเกิดขึ้นตามกฎหมายใด []

35

1.พ.ร.บ.สภาตำบลและอบต.พ.ศ.2537	2.พ.ร.บ.สภาตำบลและอบต.พ.ศ.2540
3.ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบล พ.ศ.2538	
4.ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบล พ.ศ.2540	

ข้อ 21 – 31 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนและส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

21. ข้อใดคือคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบล []

36

1. ผู้ทรงคุณวุฒิในตำบล	2. ปลัดอำเภอ
3. พัฒนาการอำเภอ	4. นายอำเภอ

22. คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลต้องจัดทำแผนให้สอดคล้องกับข้อใด []

37

1. แผนพัฒนาของโยธาธิการจังหวัด	2. แผนพัฒนาอำเภอ
3. แผนพัฒนาของเกษตรอำเภอ	4. แผนพัฒนาของ ร.พ.ช.

23. แผนพัฒนาตำบลที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร []

38

1.มอบหมายมาจากกรม	2.มอบหมายมาจากจังหวัด
3.มอบหมายมาจากอำเภอ	4.ให้ชุมชนมีส่วนร่วม

24. ถ้าท่านเป็นผู้จัดทำแผนพัฒนาตำบลท่านคิดว่าข้อใดเป็นคุณสมบัติที่ดีที่ท่านต้องมี []

39

1.เป็นผู้เสียสละ	2.มีฐานะทางการเงินดี
3.มีความรู้ความสามารถ	4.มีมนุษยสัมพันธ์ดี

25. ข้อใดไม่ใช่คณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล []

40

1. ประชามன்றการบริหาร	2. ผู้ใหญ่บ้าน
2. สมาชิกสภา อบต.	4. ปลัด อบต.

26. ใครเป็นผู้นำร่างแผนพัฒนาตำบลเสนอการพิจารณาของสภาอบต. []

41

1. คณะกรรมการบริหาร	2. คณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผน
3. ประชามன்றการบริหาร	4. ประธานสภา อบต.

27. ผู้ที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลประจำปีคือใคร []

42

1. คณะกรรมการบริหาร	2. ประชามன்றการบริหาร
3. ประธานสภา	4. สภา อบต.

28. ใครเป็นผู้ลงนามประกาศใช้แผนพัฒนาตำบล []

43

1. นายอำเภอ	2. ประธานสภา อบต.
3. ประชามன்றการบริหาร	4. ปลัด อบต.

29. ถ้าต้องการทราบความสำเร็จของแผนงานว่าเป็นไปตามที่วางแผนไว้หรือไม่ จะทราบได้อย่างไร []

44

1. การทดสอบ	2. การตรวจสอบ
3. การประเมินผล	4. การสังเกต

30. การประสานการปฏิบัติงานระหว่าง อบต. กับองค์กรท้องถิ่นอื่นในอำเภอเดียวกัน ถือว่าเป็นการประสานแผนแนวใด []

45

1. การประสานแผนแนวดิ่ง	2. การประสานแผนแนวราบ
3. การประสานแผนแนวนอน	4. การประสานแผนแนวตั้ง

31. การประเมินผลการปฏิบัติงานมีประโยชน์อย่างไร []

46

1. เพื่อให้รู้ถึงความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน	2. เพื่อนำมาคำนวณการเสียภาษี
3. เพื่อนำปัญหาอุปสรรคมาปรับปรุงแก้ไข	4. เพื่อนำมาคำนวณหาผลกำไร

ข้อ 32 -- 40 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแผนหรือการนำแผนพัฒนาตำบลไปใช้

32. แผนพัฒนาตำบลประจำปีต้องจัดทำกี่ปีต่อครั้ง []

47

1. 4 ปีครั้ง	2. 3 ปีครั้ง
3. 2 ปีครั้ง	4. 1 ปีครั้ง

33. ข้อใดคือเป้าหมายของการวางแผนด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม []

48

1. การมีน้ำสะอาดดื่ม	2. การปรับปรุงทัศนที่สาธารณะ
3. การขุดสระกักเก็บน้ำ	
4. การร่วมกันดูแลรักษาป่าไม้ สัตว์ป่า และแหล่งน้ำธรรมชาติ	

34. เมื่อเสร็จจากการประเมินผลงานแล้วต้องนำผลการประเมินไปทำอย่างไร []

49

1. เมื่อพบปัญหาเล็กน้อยให้ยกเลิกแผนนั้นเลย	2. นำปัญหาที่ใดมาปรับปรุงและแก้ไข
3. เมื่อมีปัญหาให้เริ่มต้นใหม่อีกครั้ง	4. ให้ดำเนินการต่อไป

35. ข้อใดเป็นผลของการปฏิบัติตามแผนพัฒนาตำบลด้านสังคม []

50

1. ทำให้มีน้ำทำการเกษตร	2. ทำให้สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์
3. ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริม	4. ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี

36. การวางแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ได้ผลสำเร็จต้องดำเนินการอย่างไร []

51

1. หน่วยงานของรัฐดำเนินการเอง	2. ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
3. ให้เอกชนดำเนินการเอง	4. รัฐและเอกชนร่วมกันดำเนินการ

37. การวางแผนแก้ไขปัญหาคือให้คนในชุมชนที่มีรายได้ต่ำควรดำเนินการตามข้อใดก่อน []

52

1. หาสาเหตุของปัญหา	2. ส่งเสริมด้านการศึกษา
3. ให้เงินช่วยเหลือ	4. ส่งเสริมอาชีพ

38. ข้อใดเป็นการวางแผนพัฒนาตำบลที่ถือว่าการวางแผนด้านสวัสดิการของพนักงาน []

53

1. การเลื่อนขึ้นเงินเดือน	2. การฝึกอบรม
3. การลงโทษ	4. การให้ค่าศึกษาเล่าเรียนบุตร

39.การส่งเสริมกีฬาต้านยาเสพติดประจำตำบลเป็นการวางแผนพัฒนาตำบลด้านใด

[]

54

1.ด้านสังคม

2.ด้านสาธารณสุข

3.ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

4.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

40.แผนพัฒนาตำบลประจำปี พ.ศ.2545 เริ่มใช้ได้ตั้งแต่วันที่ เดือน ปีใด

[]

55

1. 1 ม.ค. 45

2. 1 เม.ย. 45

3. 1 ต.ค. 45

4. 1 ต.ค. 44

BB

เฉลย

1. ตอบข้อ 1	21. ตอบข้อ 1
2. ตอบข้อ 1	22. ตอบข้อ 2
3. ตอบข้อ 2	23. ตอบข้อ 4
4. ตอบข้อ 4	24. ตอบข้อ 3
5. ตอบข้อ 2	25. ตอบข้อ 2
6. ตอบข้อ 3	26. ตอบข้อ 3
7. ตอบข้อ 3	27. ตอบข้อ 4
8. ตอบข้อ 1	28. ตอบข้อ 3
9. ตอบข้อ 1	29. ตอบข้อ 3
10. ตอบข้อ 4	30. ตอบข้อ 3
11. ตอบข้อ 2	31. ตอบข้อ 3
12. ตอบข้อ 1	32. ตอบข้อ 4
13. ตอบข้อ 1	33. ตอบข้อ 4
14. ตอบข้อ 1	34. ตอบข้อ 2
15. ตอบข้อ 1	35. ตอบข้อ 3
16. ตอบข้อ 3	36. ตอบข้อ 2
17. ตอบข้อ 4	37. ตอบข้อ 1
18. ตอบข้อ 1	38. ตอบข้อ 4
19. ตอบข้อ 4	39. ตอบข้อ 1
20. ตอบข้อ 4	40. ตอบข้อ 4

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายธนากร คำน้อย

วัน เดือน ปีเกิด 10 ตุลาคม 2498

วุฒิการศึกษา ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภูมิลำเนา จังหวัดเชียงราย

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2517 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. 2538 อนุปริญญาศิลปศาสตร วิชาเอกการบริหารธุรกิจ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2538 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2540 เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ระดับ 4 การทางพิเศษแห่งประเทศไทย กระทรวงมหาดไทย
- พ.ศ. 2540 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่่นาวาง ระดับ 3 อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่
- ปัจจุบัน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น ระดับ 4 อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่